

2022 YILI

Yeter Demir Uslu, Hasan Dinçer, Serhat Yüksel, Erman Gedikli, Emre Yılmaz

An integrated decision-making approach based on q-Rung orthopair fuzzy sets in service industry

This study defines key issues for sustainable healthcare policy in COVID-19 period. For this purpose, 9 different criteria that affect vaccine hesitancy are selected with the help of a detailed literature evaluation. A novel hybrid fuzzy decision-making model is developed using DEMATEL and TOPSIS based on q-Rung orthopair fuzzy sets. A comparative evaluation has also been performed using IF DEMATEL and PF DEMATEL. The results of all different methods are almost the same that indicates the reliability and coherency of the proposed model. The findings demonstrate that religion is the most critical factor that causes vaccine hesitancy. It is also defined that active population in daily life is the most important alternative. Developing countries should mainly focus on the actions regarding the religious issues to have sustainable healthcare policies in COVID-19 period. In this context, religious leaders can be released to the media and give information that the vaccine is not against religious rules. This has a significant contribution to convince people who are against the vaccine. Furthermore, these countries should also give priorities to the active population in daily life. Because this group supports the workforce in the country very seriously, it can be possible to increase the workforce in the country by completing the vaccination of this group that helps to boost economic development.

<https://link.springer.com/article/10.1007/s44196-022-00069-6>

Yeter Uslu, Yasemin Hancıoğlu, Emre Yılmaz, Erman Gedikli

Sağlık Yöneticilerinin Bakış Açısıyla Sağlık Kuruluşlarında Risk Yönetimi Olgusunun Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) Yöntemi ile Değerlendirilmesi

Sağlık kuruluşları etkileyen risk unsurları ve bu unsurların beraberinde getirdiği olası kayıplar, arzu edilmeyen gerçeklerdir. Bu durum, sağlık kuruluşlarını risk ve kayba karşı önleyici bakış açısını oluşturan risk yönetimi konusunu daha önemli hale getirmektedir. Hızla değişen çevre koşullarında risk yönetimi programının bileşenlerinin belirlenmesi, risk yönetimi stratejilerinin oluşturulması, risk yönetiminin diğer fonksiyonlarla bütünleştirilmesi risk yöneticisinin işlevsel mesleki sorumluluklarıdır. Bu çalışmada, sağlık yöneticilerinin sağlık kuruluşlarındaki risk yönetimi ile ilgili algıları ortaya çıkarılarak en öncelikli risk temalarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışma grubu, farklı örgütsel pozisyonlardaki 7 sağlık yöneticisinden oluşmaktadır. Nitel verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Nitel analiz sonucunda belirlenen risk faktörü temalarının önceliklendirilmesinde ise Bulanık Analitik Hiyerarşi Süreci (AHS) kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, risk yönetimi olgusu konusunda risk faktörü olarak görülen on ana tema belirlenmiştir. En önemli temalar sırasıyla %32,8 normalize ağırlık puanı ile “Hasta Güvenliği” %16,1 ile “Çalışan Güvenliği” ve %11 ile “Finansal Riskler”dir. “Kamu Atamaları” ise %3,8 ağırlık ile en az önemli risk faktörü teması olarak tespit edilmiştir. Etkili bir risk yönetimi, hastanelerde kaynakların verimli kullanılarak

israfın önlenmesi, sağlık hizmetlerinin en iyi şekilde hızlı ve kesintisiz olarak verilmesi, hasta, çalışan ve tesis güvenliğinin sağlanması, karşı karşıya kalınan risklerle ilgili en iyi çözüm alternatiflerinin belirlenmesini kolaylaştırabilir

http://www.makalesistemi.com/panel/files/manuscript_files_publish/e61942b4897972dd6a60f8037db34c7c/d00167986fce580283642a3bf9b138b/6d67f2b710ec3a8.pdf

Yeter Uslu, Eda Yılmaz Alarçın, Emre Yılmaz, Erman Gedikli

Türk Sağlık Sisteminin Markalaşmasına Stratejik Bir Bakış

Küresel bilgi ekonomisinde şiddetli rekabet hem kamu sektörünü hem de özel sektörü yakından etkilemektedir. Bu süreçte sağlık sektöründeki aktörler de söz konusu ortamda daha fazla etki alanına sahip olabilmek için güçlü bir marka ve yenilik yaratma çabalarıyla proaktif stratejilere yönelmişlerdir. Geçtiğimiz yüzyıla damgasını vuran küresel rekabet sadece var olan hizmet kalitesinin artırılması değil; aynı zamanda hizmeti alan kişi ya da kurumların beğeni ve beklentileri doğrultusunda yeni hizmetler üretme ve bunları başarılı bir şekilde kamuoyuna sunma noktasında şekillenmektedir. Çalışmada Türk Sağlık Sisteminin farklı başlıklar çerçevesinde ele alınmasının yanı sıra sağlık sisteminin uluslararasılaşması ve markalaşmasına ilişkin değerlendirmelerin literatür destekli olarak yapılması amaçlanmıştır. Elde edilen bulgular neticesinde stratejik öneriler geliştirilmiştir. Türkiye'nin sağlık sistemi ile bir ülke markası yaratması sağlık sektöründe faaliyet gösteren ve uluslararasılaşmak isteyen bütün kurumlar için yararlı olmakla birlikte diğer sektörler için de destekleyici olacaktır.

<http://busbed.bingol.edu.tr/tr/pub/issue/69631/1030757>

Erman Gedikli, Yeter Demir Uslu, Pakize Yiğit, Emre Yılmaz

Türkiye'de COVID-19 Pandemisinin Yönetimi ve Joinpoint Regresyon Yöntemiyle Analizi

Amaç: Araştırmada, salgın yönetimi sürecinde karar vericiler tarafından uygulamaya konulan kararların koronavirüs hastalığı-2019 [coronavirus disease-2019 (COVID-19)] verilerinde meydana getirdiği anlamlı değişiklikleri ve kırılma noktalarını Joinpoint Regresyon Analizi (JRA) yöntemi kullanarak açıklamak amaçlanmıştır. Gereç ve Yöntemler: Çalışmada COVID-19 verileri olarak; yeni vaka sayısı, yeni vakaların yapılan testlere oranı, hastalığa bağlı ölüm sayısı, aktif vaka sayısı ve aktif vaka büyüme hızı kullanılmıştır. Yeni vaka sayısında 10 Mart 2020 ve 12 Mayıs 2020, diğer değişkenlerde ise 28 Mart 2020 ve 12 Mayıs 2020 tarihleri arası araştırmaya dâhil edilmiştir. Verilerin analizinde Joinpoint Regression Programı (JRP) 4.8.0.1 (Nisan 2020), SPSS Statistics 20 ve Microsoft Excel programları kullanılmıştır. Bulgular: Uzun dönemli eğilimde, günlük ortalama değişime göre yeni vakalarda %9, hastalığa bağlı ölümlerde %2,6, aktif vaka sayısında %3,9 anlamlı artışların olduğu, yeni vakaların yapılan testlere oranında ise %3,3 anlamlı düşüşün olduğu; aktif vakaların büyüme hızında 24 Nisan 2020 tarihine kadar pozitif, bu tarihten sonra ise negatif bölgede yer aldığı tespit edilmiştir. Kısa dönemli eğilimlerde, yeni vakalarda anlamlı 2 kırılma, 3 trend; hastalığa bağlı ölümlerde

anlamli 4 kırılma ve 4 trend; aktif vaka sayısında ise anlamli 5 kırılma, 6 trendin olduğu, yeni vakaların yapılan testlere anlamli bir Joinpoint olmadığı ve tek bir anlamli trendin olduğu tespit edilmiştir. Sonuç: Dünya'da görülen ilk COVID-19 vakasından sonra alınan ulusal önlemler öncelikle virüsün Türkiye'ye geç gelmesini sağlamış, sonrasında ise alınan hızlı tedbirler ise salgının kontrol edilmesini de önemli derecede kolaylaştırmıştır. İlk dönemlerde alınan sınırlayıcı önlemlerin yeni ve aktif vakaların artışında yavaşlatıcı bir etkisinin olduğu, sokağa çıkma kısıtlamalarıyla birlikte ise verilerdeki negatif yönlü değişime önemli derecede katkı yaptığı söylenebilir. Özellikle sokağa çıkma kısıtlamasını takiben 8 gün sonra yeni vakalarda, 10 gün sonra da aktif vakalarda etkisini gösterdiğini ifade etmek mümkündür.

<https://search.trdizin.gov.tr/yayin/detay/491470/>

Mehmet Koca, Yeter Demir Uslu

Sağlıkta Verimlilik Karne Uygulamaları, Hastanelerin Etkinliğinin Retrospektif Olarak Stokastik Sınır Yaklaşımı ile Değerlendirilmesi: AI Rol Grubu Hastaneler Örneği

Amaç: Sağlık Bakanlığı (SB) AI rol grubu hastanelerin etkinliğinin belirlenmesi ve hastanelerin etkinliğinin verimlilik karne uygulamaları başlangıcından itibaren nasıl değiştirdiğini belirlemek amacı ile yapılmıştır. Gereç ve Yöntemler: Stokastik Sınır Analizi (SSA), karar verme birimlerinin etkinliklerini ölçek için kullanılan parametrik bir yöntem olup; etkinsizliğin rassal hatadan mı yoksa etkinsizlikten mi kaynaklandığını ayırt edebilmesi nedeniyle son yıllarda yapılan çalışmalarda daha fazla kullanılmaya başlanmıştır. Bu nedenle, SB'ye bağlı 48 AI rol grubunda bulunan genel hastanelerin 2012 ve 2018 yılları arasındaki (7 yıllık panel veri) verileri belirlenen girdi ve çıktıları SSA yöntemi kullanılarak hesaplanmıştır. Bulgular: Çalışmada, öncelikle SSA modeli klasik regresyon modeline karşı test edilmiş ve daha sonra SSA yönteminde uygun modelin belirlenmesi için Battese ve Coelli (1992) modeline getirilen $\eta=0$ kısıtının ve $\mu=0$ kısıtının geçerliliği test edilmiştir. Test sonucunda η parametresi 0,0086 ($p=0,307$) ve μ parametresi 0,2885 ($p=0,156$) olarak bulunmuştur. Her 2 parametrede %5 seviyesinde pozitif ve anlamsız bulunmuştur. Yapılan testler sonucunda klasik SSA modelleri arasında, Translog Üretim Fonksiyonu formunda oluşturulan Battese ve Coelli (1995) modelinin, eldeki veri setine en uygun model olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda hastanelerin etkinliği Model 1'de 0,25-0,93 arasında; Model 2'de 0,76-0,97 arasında olduğu tespit edilmiştir. Sonuç: Üretim sınırından sapmalar incelendiğinde, Model 1'de yaklaşık %29, Model 2'de %17'lik kısmın teknik etkinsizlikten (*ui*) kaynaklandığından bu alanda düzenleme yapılarak hastanelerin etkinliğinin artırılabilereği sonucuna ulaşılmıştır.

<https://www.turkiyeklinikleri.com/article/en-saglikta-verimlilik-karne-uygulamalari-hastanelerin-etkinliginin-retrospektif-olarak-stokastik-sinir-yaklasimi-ile-degerlendirilmesi-ai-rol-grubu-hastaneler-ornegi-94882.html>

Uygar Üstün, Yeter Demir Uslu

Türkiye'nin Sağlık Turizminde Tercih Edilme Nedenleri Üzerine Bir Çalışma: Medikal Turizm Endeksi

Health tourism is an area that is developing at a global level and is becoming a strategic sector in terms of national economies, and in this aspect, health tourism is considered the driving engine of the economy. In this study, the factors that affect the destination preferences of international health tourists who prefer Turkey were focused on. For this purpose, the preferred Medical Tourism Index consists of 4 dimensions and health tourism destination preferences are explained with these four dimensions. Interviews were conducted with 42 participants from different countries who preferred our country for health tourism. As a result of the content analysis, themes (pushing and pulling factors) were revealed. The analysis show that patients who prefer our country for health tourism purposes are affected by factors related to health facilities and services, as Turkey being a tourist destination, as well as health costs in Turkey are affordable and environmental factors, respectively. In the light of the findings of this study, it may be suggested that the quality of our health facilities and specialist doctors should be highlighted and promoted first; that the tourism potential of our country will enable health tourism, and then focus on cost factors and environmental factors should be emphasized.

<https://scholar.google.com.tr/scholar?oi=bibs&cluster=6070061010348480461&btnI=1&hl=tr>

Ayşe Akşahin, Yeter Demir Uslu

Örgütsel Yapının Çalışanların Değişime Direnci Üzerine Etkisinin Çok Boyutlu İncelenmesi

Araştırmayla sağlık alanında ilk kez örgütsel yapının çalışanların değişime direnci üzerine etkisinin çok boyutlu incelenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca araştırma ile daha önce çalışma yapılmayan bir örneklem grubunda (sağlık idari birimleri) ve yine ilk kez yapısal eşitlik modeli kullanılarak gerçekleştirilmesi suretiyle literatürdeki boşluğa katkıda bulunmak istenmiştir. Çalışma bir il sağlık müdürlüğünün ana hizmet birimlerinde görevli olan 600 kişiyle gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri “Yapısal Özellikler Ölçeği (YÖÖ)” ve “Değişime Direnç Ölçeği (DDÖ)”nin Türkçe uyarlaması ve sosyo-demografik veri formuyla toplanmıştır. Çalışmada tanımlayıcı istatistikler kullanılmış, örgütsel yapının çalışanların değişime direnci üzerindeki etkisini incelemek amacıyla AMOS 24 programı kullanılarak Yapısal Eşitlik Modeli (YEM) uygulanmıştır. Ölçek geçerliliği Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile güvenilirliği Cronbach Alfa katsayısı hesaplanarak test edilmiştir. Veriler ($p<0.05$) anlamlılık düzeyine göre değerlendirilmiştir. Çalışmada, örgütsel yapı boyutlarından karmaşıklık, değişime direncin tüm boyutlarında pozitif ve anlamlı; biçimselleşmenin ise negatif ve anlamlı; merkezileşmenin ise yalnızca niyetsel değişime direnç boyutunda pozitif ve anlamlı etkisi bulunduğu saptanmıştır. Bu durum örgütte karmaşıklık ve merkezileşme seviyesi arttıkça değişime direncin artacağı, biçimselleşme arttıkça ise direncin azalacağı anlamına gelmektedir. Ayrıca kurulan modelle değişime direnç alt boyutlarının örgütsel yapı alt boyutları ile açıklanma yüzdesi araştırılmıştır. YEM sonucunda, duygusal

direnç %9,39, niyetsel direnç %11,38 ve bilişsel direnç %14,4 oranında açıklanabilmiştir. Araştırma sonucunda örgüt yapısının çalışanların değişime direnci üzerine etkisinin olduğu belirlenmiş olup değişimin başarısı ve direncin önlenmesinde çalışan katılımının elzem olduğu tespit edilmiştir.

http://www.ideastudies.com/Makaleler/150221361_5_35_ID527_Ak%c5%9fahin%20ve%20Uslu_874-884.pdf

Yeter Demir Uslu, Erman Gedikli, Sefer Aygün

Sağlık Yönetimi Lisans Eğitimi Alan Öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışları Üzerine Bir Araştırma

Çağımız sağlık öngörüsü; bireyin iyilik halini sürdürecektir, koruyacak ve geliştirecek davranışlar elde etmesini ve kendi sağlığı ile alakalı yerinde ve doğru kararlar alabilmesini sağlamak adına dayandırılmış ve bu kararlar bireylerin mutlulukları ile ilişkilidir. Araştırmada bir vakıf üniversitesinin sağlık yönetimi bölümünde eğitim gören öğrencilerin Sağlıklı Yaşam Biçimi Davranışlarının (SYBD) mutluluk düzeyleri ile ilişkisini ve etkilerini tespit etmek amaçlanmıştır. Evrenin tamamına ulaşılmak hedeflendiği için örneklem seçimi yapılmamıştır. Araştırmada bağımlı değişken mutluluk düzeyi iken bağımsız değişken SYBD'dir. Değişkenler arasındaki ilişkinin analiz edilmesi için Pearson Korelasyon Analizi, etkilerin ölçülmesi için ise Çoklu Regresyon Analizi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin mutluluk düzeyleri ile SYBD alt boyutları arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkilerin olduğu tespit edilmiştir. Analiz sonucunda anlamlı bir regresyon modeli, $F(6, 296) = 52,356$, $p < 0,001$ ve bağımlı değişken varyansın %50'sinin ($R^2_{adjusted} = ,505$) bağımsız değişkenler tarafından açıklandığı bulunmuştur. Regresyon katsayılarının anlamlılığı t-testi sonuçlarına göre ise; modelde stres yönetimi ($\beta = ,484$, $t(296) = 7,89$, $p < ,001$), manevi gelişim ($\beta = ,405$, $t(296) = 7,87$, $p < ,001$) ve sağlık sorumluluğu ($\beta = -,152$, $t(296) = -2,49$, $p < ,05$) değişkenleri öğrencilerin mutluluk düzeyi üzerinde anlamlı yordayıcılar olduğunu; fiziksel aktivite ($\beta = ,026$, $t(296) = ,367$, $p = ,714$), beslenme ($\beta = -,014$, $t(296) = -,244$, $p = ,807$) ve kişiler arası ilişkilerin ($\beta = -,012$, $t(296) = -,195$, $p = ,846$) ise anlamlı yordayıcılar olmadığını göstermektedir. Sonuç olarak; katılımcıların stres yönetimi ve manevi gelişimi arttıkça ve sağlık sorumlulukları düştükçe mutluluk seviyelerinin de arttığı tespit edilmiştir.

<https://dergipark.org.tr/en/pub/gumussagbil/issue/65005/907711>

Yeter Demir Uslu

Yerel Yönetimlerin Sağlık Hizmet Sunum Roller ve Faaliyetleri: AB Ülkeleri ve Türkiye

Ülkeler devlet yapılarına ve yerel yönetimlerin olanaklarına göre sağlık ile ilgili süreçlerde merkezi hükümet ve yerel yönetimler arası iş birliği yapar. Çalışmanın amacı da çeşitli ülkelerde farklı şekilde uygulanan sağlık ile ilgili alanlarda yerel yönetimlerin görev, yetki ve faaliyetlerini değerlendirerek merkezi hükümet-yerel yönetim iş birliği çerçevesinde AB

lkeleri ile Türkiye'nin karşılaştırmasını yapmaktır. Bu doğrultuda çalışma, literatür taraması ile elde edilen ikincil veriler ile derleme yöntemi kullanılarak hazırlanmıştır. AB lkelerinin sağlık ile ilgili alanlarda desantralize süreci tek tip olarak uygulanmamaktadır. AB, her ülkenin kendi yönetim ve idari yapılarına göre uygun desantralizasyon uygulaması yapmasını önermektedir. Türkiye'de sağlık ile ilgili alanlarda yerel yönetimlere kısmi yetki ve sorumluluk verilirken, kendi devlet yapısını ve yerel yönetimlerin alt yapı uygunluğu dikkate alınmaktadır. Bu çalışmada sağlık ile ilgili alanlardaki tüm faaliyetlerde sadece yetkili merkezi yönetimin ya da tamamen yerel yönetimlerin yetki sahibi olması yerine; koordineli olarak sürecin birlikte yürütülmesinin, başarıya ulaşmada kritik rol oynadığı sonucuna ulaşılmıştır.

<https://scholar.google.com.tr/scholar?oi=bibs&cluster=5316102044798473163&btnI=1&hl=tr>

KİTAPLAR

Sağlık Yönetiminde Analitik Düşünme (2022) (Editör: Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU) Nobel Yayınevi

<https://www.nobelkitap.com/saglik-yonetiminde-analitik-dusunme-557590.html>

Sağlık Kurumları Yönetimi (2022) (Editör: Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU) Nobel Yayınevi

Sağlık 4.0 Çalıştayı (Editör: Prof. Dr. Yeter Demir Uslu / Prof. Dr. Fatma Ayanoğlu / Prof. Dr. Haluk Zülfikar/ Prof. Dr. Osman Yıldırım) (2022) Medipol Üniversitesi Yayınları

<https://www.medipol.edu.tr/universite/yayinlar/saglik-40-calistayi>

Ulusal Sağlık Sektöründe Kadın İstihdamı Çalıştayı (Pandemi Özel) (Editör: Prof. Dr. Yeter Demir Uslu - Prof. Dr. Fatma Ayanoğlu) (2021) Medipol Üniversitesi Yayınları

<https://www.medipol.edu.tr/universite/yayinlar/ulusal-saglik-sektorunde-kadin-istihdami-calistayi-pandemi-ozel>

Göç ve Sağlık (2020) (Editör: Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU) Medipol Üniversitesi Yayınları

<https://www.medipol.edu.tr/universite/yayinlar/goc-ve-saglik>

Sağlıkta Tesis Yönetimi (2020) (Editör: Prof. Dr. Yeter DEMİR USLU) Nobel Yayınevi

https://www.nobelyayin.com/kitap_16861.html

KİTAPTA BÖLÜM

Erman Kedikli, Emre Yılmaz, Yeter Demir Uslu, Pakize Yiğit

Developing Strategies for Hospitals from Patient and Personnel Perspective with DEMATEL

In this study, it is examined that how to improve hospital performance was examined. In this context, because of the literature review, 12 different Balanced Scorecards Performance Indicators are selected, which may be effective for developing strategies. DEMATEL method used for determining more important indicators. According to the results, rate of patient complaints, staff satisfaction rate, patient's satisfaction percentage are the most important indicators. However, the rate of patient complaints and staff satisfaction rate rank the first and the second, while the cause degree of them are effect and cause, respectively. Thus, managers need to pay more consideration and developing strategies to increase staff satisfaction, so it will be possible to reduce the percentage of patient complaints, second important criteria. Consequently, increasing to staff satisfaction rate can help the improving total performance.

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-72288-3_1

Yeter Demir Uslu, Emre Yılmaz, Pakize Yiğit

Developing Qualified Personnel Selection Strategies Using MCDM Approach: A University Hospital Practice

In this study, it is aimed to correctly weigh the criteria for the selection of qualified manager in a healthcare facility and to make the right selection among candidates with an objective method. In this study, in which the health manager selection was carried out with fuzzy Analytical Hierarchy Process (AHP) and MULTIMOORA methods, 8 candidates were evaluated according to 12 personnel selection criteria. Comparative matrices of qualified health manager selection criteria were presented to the expert opinion and analyzed with the fuzzy AHP method. According to the analysis result, among the 12 criteria; The "Crisis Management Skill" criterion is in the first place with 12.5% weight; The "Social Responsibility Awareness" criterion was found to be in the last place with 3.2% weight. The MULTIMOORA method was applied by analyzing the interview scores and criterion weightings of the candidates evaluated by the jury. According to the results of MULTIMOORA, Candidate 1 first place and Candidate 6 ranked last.

<https://www.emerald.com/insight/content/doi/10.1108/978-1-80043-444-820211018/full/html>